

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Л.М. Потапюк¹, І.П. Потапюк²

¹Луцький національний технічний університет, potapiuk_l@bigmir.net

²Полтавська державна аграрна академія, radost3s@bigmir.net

У режимі стійкого функціонування підприємство при рішенні завдань своєї економічної безпеки акцентує головну увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального і фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції і кримінальним проявам. Тому усе більш очевидною стає залежність загального рівня економічної безпеки підприємства від інформаційної складової. А отже, умови невизначеності та значної динамічності навколишнього середовища вимагають від підприємств впровадження механізмів інформаційного забезпечення в системах управління, які б забезпечували значну гнучкість, відкритість до зовнішнього середовища, здатність своєчасного вдосконалення.

В основі забезпечення економічної безпеки підприємства лежить головна мета, яка зводиться до забезпечення його стабільного і максимально ефективного функціонування в теперішніх умовах та створення високого потенціалу розвитку підприємства в майбутньому [3], а також функціональні цілі, що сприяють досягненню головної цілі. Однією із основних функціональних цілей економічної безпеки є: забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та підрозділів організації [2].

Інформаційна безпека – найважливіший елемент системи економічної безпеки підприємства, основа процесу його управління. Без неї неможливо сформулювати цілі управління, оцінити ситуацію, визначити проблему, підготувати і прийняти рішення, проконтролювати хід його виконання. Інформація є предметом і результатом праці управлінського персоналу, сукупністю даних про стан управляючої та керованої підсистем і зовнішнього середовища. Чим повніше і достовірніше інформація, чим оперативніше і якісніше її опрацьовано, тим вище обґрунтованість і потенційна ефективність управлінських рішень і дій. Одночасно інформація є об'єднуючою ланкою між

суб'єктом та об'єктом управління, між підприємством і зовнішнім середовищем. Вона поступово переходить в категорію товару, набуваючи якості споживчої вартості.

Заходи із забезпечення інформаційної безпеки спрямовані на охорону конфіденційної інформації, а також включають контрзаходи (пошук даних про конкурентів, партнерів і контрагентів) [3]. Захисту підлягає будь-яка інформація, що має цінність для підприємства. У першу чергу, це стосується інформації, що становить комерційну таємницю.

Відповідно до Закону України «Про підприємства в Україні» від 27.03.1991р. [1], під комерційною таємницею підприємства розуміють відомості, які пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами, іншою діяльністю підприємства, що не є державною таємницею, розголошення (передача, витік) яких може заподіювати збиток його інтересам.

На думку Г. Я. Аніловської, одним із методів забезпечення інформаційної безпеки підприємства є стандартизація інформаційної структури інформаційної системи, елементами якої виступають форми існування і подання інформації у цілому, а зв'язками – операції перетворення інформації в системі. Стандартизація цього типу полягає у запровадженні єдиних правил введення, зберігання, аналізу, оброблення інформації [2].

Метою інформаційного забезпечення управління є своєчасне надання необхідної і достатньої інформації для прийняття управлінських рішень, що забезпечують ефективну діяльність як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів. Виділяють такі основні складові в системі інформаційного забезпечення управління підприємством: інформаційні ресурси, інформаційні технології, технічні засоби та програмне забезпечення [5, с.19–24].

З метою захисту інформації необхідно здійснювати певні дії на мікро– та макрорівнях. Важливе значення у забезпеченні інформаційної безпеки відіграє формування відповідних відділів і підрозділів підприємства, оскільки інформаційно–аналітична робота – одна із основних внутрішньовиробничих функціональних складових безпеки підприємства.

Внутрішньовиробнича інформаційна складова полягає у здійсненні ефективного інформаційно–аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства. Належні служби підприємства виконують певні функції, які сукупно характеризують процес створення та захисту інформаційної складової економічної безпеки. До них належать: збір усіх видів інформації, що стосуються діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання; аналіз отримуваної інформації з обов'язковим дотриманням загальноприйнятих принципів і методів; прогнозування тенденцій розвитку науково–технологічних, економічних і політичних процесів; оцінка рівня економічної безпеки за всіма складовими та розроблення рекомендацій для підвищення цього рівня на конкретному суб'єкті господарювання; інші види діяльності з розроблення інформаційної складової економічної безпеки. На підприємство постійно надходять потоки інформації, що різняться за джерелами їхнього формування. Заведено виокремлювати: відкриту офіційну інформацію; вірогідну нетаємну інформацію, отриману через неформальні контакти працівників фірми з носіями такої інформації; вірогідну таємну інформацію, отриману через неформальні контакти працівників фірми з носіями такої інформації.

Позавиробнича інформаційна складова характеризується надійністю взаємодії з економічними контрагентами. Економічній безпеці підприємства складають загрозу можливі непередбачені зміни умов взаємодії (навіть до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговими і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами і т. ін.

Для забезпечення інформаційної безпеки на мікрорівні полягає у створенні таких структурних одиниць підприємства, як інформаційно–аналітичний підрозділ та Служба захисту інформації. До завдань Служби захисту інформації належить: своєчасне виявлення загроз інформації; виявлення й максимальне перекриття потенційно можливих каналів і методів несанкціонованого доступу до інформації; відпрацьовування механізмів оперативного реагування на загрози, використання засобів і методів виявлення й нейтралізації джерел загроз безпеці компанії; організація спеціального діловодства, що виключає несанкціоноване одержання конфіденційної інформації [4].

З боку держави існує також необхідність створення загальнодержавної системи інформаційної безпеки. Так, обов'язковою умовою створення цієї системи є розробка відповідної нормативної бази, розвиток та вдосконалення системи сертифікації систем та засобів захисту інформації, програмних та апаратно–програмних засобів, відтворення системи органів контролю за станом інформаційної безпеки на підприємствах та контроль за їх діяльністю з боку держави; створення сприятливих умов для підприємств, організацій та налагодження виробництва вітчизняних засобів захисту інформації, створення системи підготовки наукових кадрів в галузі захисту інформації; вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для роботи в сфері інформаційної

безпеки; врегулювання відносин в галузі використання Internet, створення системи інформаційної безпеки, яка спроможна забезпечити належний рівень її захищеності в умовах постійного удосконалення можливостей технічних розвідок та засобів ведення інформаційних війн та ін. [3].

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про підприємництво» від 7.02.1991 р. // Закони України. – Т.1. – К., 1996.
2. Аніловська Г. Я. Інформаційна безпека підприємства в умовах використання сучасних інформаційних технологій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/18_9/270_Anilowska_18_9.pdf
3. Білокомірова Я. М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності / Я. М. Білокомірова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 308–312.
4. Василюк В. Система захисту інформації приватного підприємства. Організація служби захисту інформації приватного підприємства / В. Василюк // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні : науково–технічний збірник. – 2007. – Вип. 1(14). – С. 45– 51.
5. Денисенко М. П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М. П. Денисенко, І. В. Колос // Економіка та держава. – 2006. № 7. – с.19–24.
6. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропівного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.